

Мохаммед Абуфі
Зібрання історій

З перської переклав *Роман Гамада*

УДК 82.34
ББК 84(0)9
А 93

Серія «Скарби Сходу» заснована 2008 року

Перекладено за виданням:

Садід ед-дін Мохаммед Ауфі. Джавам аль-гекайат ва лавам ар-ревайат. —
Тегран: Шаркат-е ентешарат-е ельмі ва фаргангі, 1382/2004.

Садідеддін Мохаммед Ауфі Бухараї (1172 – 1233) відомий як автор найстарішої антології перських поетів «Серцевина серцевин», яка зберігає значення єдиного джерела з творчості поетів домонгольського періоду. Перу Ауфі належить також не менш цінна літературна пам'ятка «Зібрання історій та світочі переказів», у якій скомпоновані оповідання історичного, культурного та літературного характеру. «Зібрання історій» справедливо називають антологією історичних та літературних оповідань, оскільки в ній зібрано 2113 різноманітних творів.

Ауфі належить до числа персомовних письменників Індії. Рятуючись від монгольської навали, після блукань містами Мавераннагру, Хорасану, Гіндустану, побувавши на службі в різних правителів, він знаходить прихисток у Делі. Книга «Зібрання історій» написана для Нізам аль-мулька Мохаммеда бен Абу Саада аль-Джунейді, візира делійського султана Шамседдіна Абу-ль-Музаффара Ільтутмиша (1211 – 1236) із династії Гуридів.

Перу Ауфі належать також кілька історичних творів, зокрема «Історія правителів Туркестану», які не збереглися.

Видання адресоване читачам середнього та старшого шкільного віку.

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

ISBN 978-966-10-0388-9 (серія)
ISBN 978-966-10-2268-2

© Роман Гамада, переклад, 2012
© Видавництво «Навчальна книга – Богдан»,
майнові права, 2012

ІЗ КОГОРТИ ПЕРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ІНДІЇ

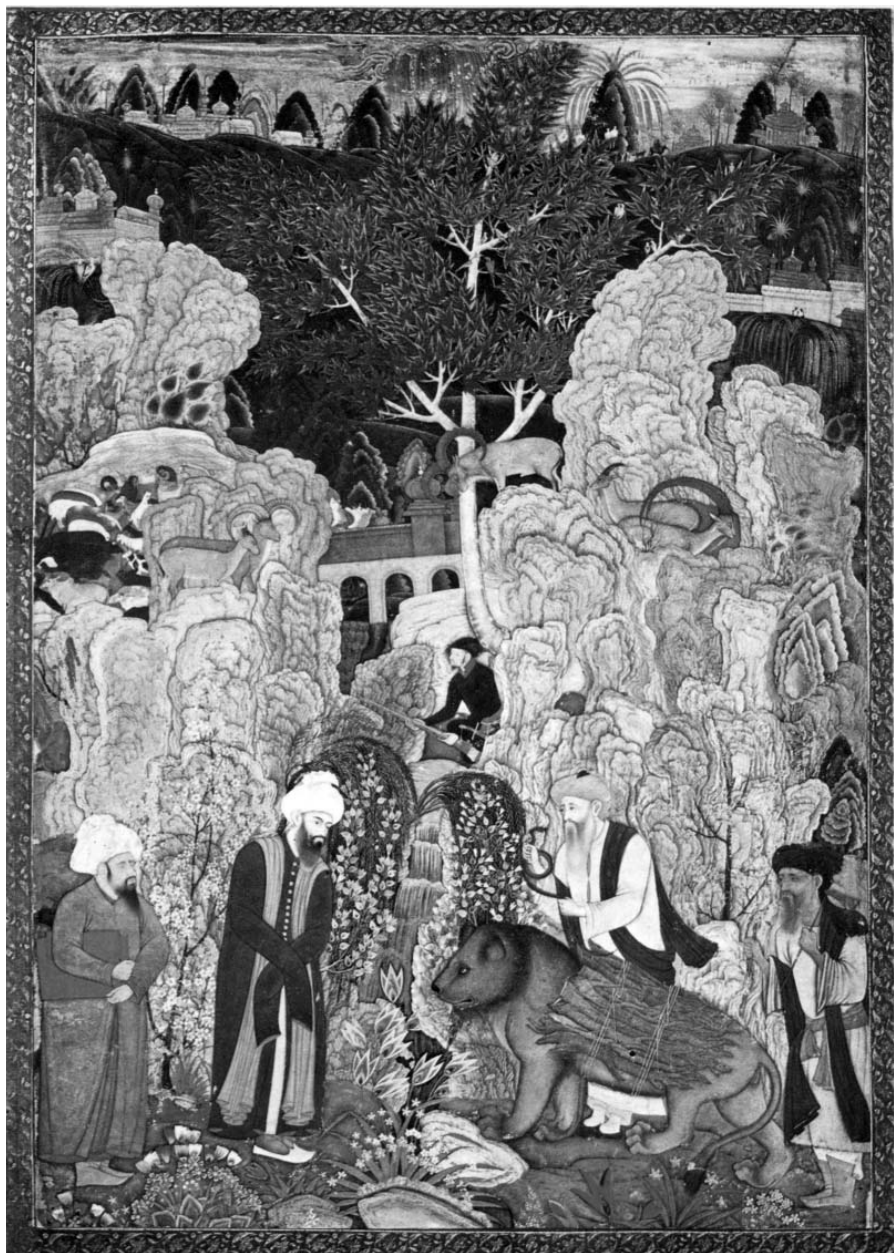
Сагід ед-Дін Мохаммед бен Мохаммед Ауфі Бухараї (1172–1233) відомий у перській літературі передусім як автор найстарішої антології перських поетів «Любаб аль-альбаб» («Серцевина серцевин»), яка зберігає значення першого, хоча й не завжди точного джерела з творчості багатьох поетів домонгольського періоду. Вона містить зразки творів 329 авторів ІХ–ХІІІ століття і, що надзвичайно важливо, засвідчує могутній поступ перської мови й літератури, яка вийшла на широкий індійський простір.

Доба ближчого знайомства перських письменників з Індією та її культурою настає на початку ХІІІ століття, коли вони змушені були, втікаючи від монгольської навали, покидати рідні місця. На розвиток культури в мусульманському Делійському султанаті, який виник на уламках Газневідської імперії, справили великий вплив біженці з Ірану та Мавераннагру. Гнаний страхом перед військами Чінгізхана, як і багато його співвітчизників, опиняється в Індії й уродженець Бухари Ауфі. Після поневірянь містами Хорасану, Сістану і служби в різних правителів, зокрема в падишаха Наср ед-діна Кабадже (пом. 1228 р.),

візирів якого він присвятив «Любаб аль-альбаб», він нарешті прибув до Шамс ед-діна Ільтутмиша (1211–1236) із династії Гурі та Мусаси Сільсіле-йе Саятіна Шамсіє-йе Деглі і в ім'я його візира Нізам уль-Мулька Мохаммада Абі Саада Джунейді написав «Джавам аль-гекайат ва лавам ар-ревайат» («Зібрання історій та світочі переказів»).

Назва «Зібрання історій та світочі переказів» цілком відповідає змісту книги, оскільки її сторінки документальні й містять відомості історичного, культурного, літературного характеру, а також відомості з ісламських знань. «Зібрання історій» в історичній частині (глави 4-та і 5-та із I розділу) містять історії «від початків створення світу» до епохи аббасидських халіфів, тобто від епохи Пішдагідів, Кеянідів, виникнення ісламу до часів правління аль-Мустансира (623–640/1226–1242), і з цього погляду їх вважають достовірними історичними джерелами. Проте історичні тексти наявні не лише в цих двох главах, інші частини книги також наповнені історичними розповідями, окремі з яких, можливо, й не трапляються в інших книгах. Як приклад подано історію неприязні між Афшином, правителем Осрушани, та Абдаллахом Тагіром. Захоплення Бабека руками Афшина стало причиною того, що Мутасім (аббасидський халіф, 218–227/833–842) почав надто прихильно ставитися до Афшина, чим викликав заздрощі й ненависть Тагіридів, так що ті хотіли знеславити його в очах халіфа і звести наклеп, оскільки Бабек був у таємній змові з Афшином. Та чи насправді був? Ауфі пише:

«Мутасім, який підозрював Афшина, хотів вивірити його і спитав:

злодій. Кожен із цих чотирьох виказав своє ставлення згідно своєї натури, і оскільки в самій середині його натури лежить віроломство й грабунок, то він і признав грабіжника найшляхетнішим».

Потому того чоловіка допитали, і він віддав украдене. А це ще один доказ про відмінну природу людської натури.

ВІЗИРИ-ЗАВИДНИКИ

Розказують, що в падишаха був один візир, чоловік мудрий і знаючий, і звати його було Абу Таммам. Сталось так, що той падишах чогось-то переїнився в стосунку до візира і намірився відібрати йому не лишень майно, а й саме життя. Вилучивши слухну годину, візир утік, узявши з собою, скільки міг, грошей і золота, і йшов він, стаючи на спочинок, аж урешті прибув до кордонів Аллану. Біля підніжжя якоїсь гори він поставив собі намет і став там проживати, бо йому вподобалось тамтешнє повітря. Отже якийсь час візир проживав у тій місцині, його люди ходили до міста щось купити, а щось продати, і в найближчих околицях пішла про нього чутка. Дійшла та чутка і до падишаха Аллану, що, мовляв, прибув сюди вельможний чоловік і обгніздився у наших краях. Падишах прикликав його до себе. Абу Таммам приготував дорогі гостинці і вирушив до столиці. Падишах гарно його прийняв, розпитався, хто він і звідки. Коли Абу Таммам йому все розповів, падишах сказав: «Тобі треба бути в прислужництві достойному, а задля досягнення успіху треба мати надію».

- С. 93. Йдеться про Мохаммеда (бл. 570—632) — засновника релігії ісламу та першої мусульманської громади. За уявленнями мусульман — пророк Аллаха та його посланець, через якого було передано людям текст Корану.
- С. 94. *Шаггаг* — адитський цар, який не послухався посланця Аллаха Худа і намірився збудувати на землі біля Адена місто, «багатоколонний Ірам», яке б нагадувало рай. За невір'я й гординю царя Аллах наслав на Ірам бурю, яка знищила місто й засипала його пісками.
Джабраїл — у мусульманській міфології один із чотирьох наближених до Аллаха ангелів, який передає послання і з'ясовує волю Аллаха пророкам.
- С. 95. Частина 172-го вірша 3-ї глави Корану («Імранова родина»).
- Махмуд під час одного із завоювницьких походів в Індію 1026 р. зруйнував на Гуджаратському півострові Катхіявар язичницький храм Сомната (Сомнатха), знамените святилище. Аль-Біруні в своїй «Індії» подає опис ідола, легенди, пов'язані з ним, а також історію його зруйнування Махмудом.
- С. 97. *Дагжжаль* — у мусульманській міфології противник Аллаха, спокусник людей, який має появитися на землі перед кінцем світу. Він прибуде зі сходу на величезному віслюкові, і слідом за ним підуть усі невіруючі та лицеміри.
Нуайман бен Амр Ансарі — житель Медини, один із перших прихильників Мохаммеда. Став на його бік іще до переселення Пророка з Мекки.

Осман бен Аффан — правитель Медини в останні роки життя Мохаммеда.

С. 98. Хузейма бен Науфаль аз-Загрі (пом. 647 р.) — арабський генеалогіст, один із перших в Медині перейшов на бік Мохаммеда.

С. 99. А маш абу Мохаммед Сулейман Куфі (пом. у 764 р.) — відомий учений і філософ.

Частина 27 (25)-го вірша 11-ої глави Корану («Худ»).

ЗМІСТ

<i>Із когорти перських письменників Індії</i>	3
Правосудність падишаха Китаю.	13
Омар та іранський полонений	14
Відповідь селянина	15
Хитрий спосіб	16
Визнання безбожжя.	19
Скупощі Моавії	20
Коли змішати воду й землю.	21
Достойна відповідь.	21
Похвальна лаконічність	22
Кисра і господар	23
Похвала невігласа.	25
Закарія Разі і божевільний.	25
Лікування батогом	26
Амін і Мамун	27
Дотримувати ввічливості у розмові	28
Халіф Магді і бедуїн	29
Тлумачення прогріху	31
Найскнаріший зі скнар	32
Користь від когутячої голови	33
Шляхетний грабіжник	34
Селянин і злодії	35
Купець і донька жебрака	38
Жебраки-плутяги	46

Іскандер та його тезко	49
Донька раджі і крадій коштовностей	49
Візири-завидники	55
Мураха й оса	59
Задоволення малим	61
Ковальство Гуштаспа	62
Жадібний чоловік і кам'яна плита	63
Жадібний Ашаб	63
Скнарій чоловік і бараняча голова	64
Ходжа і скупий раб	68
Хаджжадж і пекло	68
Насолода від знайденого	69
Отрута в пелені свободи	70
Відплата за лиходійство	71
Про користь терпіння, повстримність та ваду поспіху	73
Зу-н-нун Місрі і рабиня	77
Мудрий безумець	77
Мудра і знаюча жінка	80
Богобояща жінка садівника	81
Жінка і доброчесний чоловік	82
Три бажання	83
Книга про жіночі хитрощі	85
Чеснотлива жінка	87
Ті, що розбилися на кораблі	91
Святий Сулейман і чоловік, за яким прийшла смерть	93
Легенда про Шаддада	93

Властивість магніту	95
Їжа лжепророка Даджжаля	97
Жарт зі сліпцем	97
Докір дитини	99
Проповідник і араб	99
Муедзин із гарним голосом	100
Примітки та коментарі.	101

Літературно-художнє видання

Серія «Скарби Сходу»

Мохаммед Ауфі

ЗІБРАННЯ ІСТОРІЙ

З перської переклав *Роман Гамада*

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Ольга Радчук*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 14.03.2012. Формат 84х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Baltica. Умовн. друк. арк. 9,8. Умовн. фарб.-відб. 9,8.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34А, м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, 46008

тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48

E-mail: office@bohdan-books.com; www.bohdan-books.com

Ауфі Мохаммед

А 93 Зібрання історій / Мохаммед Ауфі ; перекл. з перської Р. Гамади. —
Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012. — 112 с. — (Серія «Скарби
Сходу»).

ISBN 978-966-10-0388-9 (серія)

ISBN 978-966-10-2268-2

ISBN 9789661022682

9 | 789661 | 022682

УДК 82.341

ББК 84(0)9